

Σε Αυτούς τους Αβέβαιους Καιρούς:
Ο Εσωτερικός Πατριάρχης και η Ευαλωτότητα

Sidra Stone Ph.D.

The Shadow King, Judith Brown 1997

Καθώς παρατηρώ αυτά που γίνονται σήμερα στον κόσμο γύρω μας, η ανησυχία μου όλο και μεγαλώνει-ιδιαίτερα με όσα συμβαίνουν στις γυναίκες, τα οποία με τη σειρά τους επηρεάζουν όλους μας και τον ίδιο τον πλανήτη. Έχω μελετήσει μια πλευρά αυτών των φαινομένων για δεκαετίες και θεωρώ πως ήρθε ο καιρός να μιλήσω συγκεκριμένα για το πώς οι ίδιες οι γυναίκες είναι δυνατό να συνεργάζονται, χωρίς να το συνειδητοποιούν, με αυτές ακριβώς τις πολιτισμικές τάσεις οι οποίες επηρεάζουν αρνητικά τις ίδιες και τους αγαπημένους τους. Συχνά με πολύ αρνητικό τρόπο.

Δεν τρέφω καμιά αυταπάτη ότι ο δικός μου τρόπος είναι ο μόνος για να αντιμετωπιστούν οι διαρκώς αυξανόμενες προκλήσεις που απειλούν με ποικίλους τρόπους τον πλανήτη μας και καθέναν από μας σε ατομικό επίπεδο.

Υπάρχει κάτι που έχω μελετήσει και με το οποίο έχω εργαστεί τα τελευταία τριάντα (ή σαράντα χρόνια). Πρόκειται για τον Εσωτερικό Πατριάρχη (Inner Patriarch). Είναι ένας εαυτός ο οποίος έχει τρομερό αντίκτυπο πάνω στις γυναίκες και διαμέσου αυτών, πάνω στη ζωή των άλλων ατόμων, ανεξαρτήτως

φύλου. Η αναγνώριση του ρόλου που παίζει ο Εσωτερικός Πατριάρχης βρίσκει απήχηση σε γυναίκες- και άνδρες-σε κάθε ήπειρο και μάλιστα σε εξαιρετικά διαφορετικούς πολιτισμούς. Ήταν εύκολο να παρατηρήσουμε την εξωτερική πατριαρχία, μια κληρονομιά χιλιάδων χρόνων. Ορισμένες μεταβολές έλαβαν χώρα στην εξωτερική πατριαρχία: υπήρξαν αλλαγές στη νομοθεσία και δόθηκαν στις γυναίκες ορισμένα δικαιώματα και κάποιος βαθμός νομικής αυτονομίας και προστασίας. Ωστόσο, υπάρχει κάτι που δεν άλλαξε: ο Εσωτερικός Πατριάρχης που ζει μέσα σε κάθε γυναίκα. Είναι φορέας κανόνων και προσδοκιών που προέρχονται από χιλιετίες πατριαρχικής κυριαρχίας. Έχει μεταδοθεί από τις μητέρες στις κόρες σαν ένας τρόπος εκπαίδευσης: πώς να ζήσουν με επιτυχία στον εξωτερικό πατριαρχικό κόσμο.

Καθώς οι συνθήκες στον πλανήτη μας δυσκολεύουν όλο και πιο πολύ, οι άνθρωποι γίνονται με τη σειρά τους πιο ευάλωτοι και η δύναμη του Εσωτερικού Πατριάρχη αυξάνεται. Η φυσική του αντίδραση σε τέτοιους καιρούς είναι να αναζητήσει έναν ισχυρό άνδρα ο οποίος να πιστεύει ότι μπορεί να μας σώσει από τη σύγχυση και την αβεβαιότητα που μας περιβάλλει.

Έλκεται εύκολα από έναν «αληθινό άνδρα», έναν «φυσικό ηγέτη» που είναι δυνατός, σίγουρος για τον εαυτό του και για τις απόψεις του, και ακλόνητος απέναντι σε οποιαδήποτε αντίθεση. Αυτός ο «αληθινός άνδρας» έχει μια καθαρή και απλή εξήγηση γι' αυτό που είναι λάθος και πρέπει να διορθωθεί, είτε πρόκειται για έναν εχθρό που πρέπει να εξουδετερωθεί, είτε για ένα σύνολο συμπεριφορών που πρέπει να αλλάξουν.

Ο Εσωτερικός Πατριάρχης είναι πιθανόν να μας προτρέπει να ακολουθήσουμε αβασάνιστα έναν τέτοιο ηγέτη. Εμείς ειδικά οι γυναίκες χρειάζεται να αποκτήσουμε επίγνωση αυτών των προτροπών, ώστε να μπορούμε να πιλοτάρουμε στα ταραγμένα νερά που βρίσκονται μπροστά μας! Χρειάζεται να δούμε πέρα από την εικόνα του σωτήρα, πανίσχυρου, αυταρχικού ηγέτη και να σκεφτούμε καθαρά τί μπορεί να μας ζητηθεί να θυσιάσουμε.

Ο Εσωτερικός Πατριάρχης είναι αόρατος δια γυμνού οφθαλμού. Ζει στη σκιά του ασυνειδήτου των γυναικών, γι' αυτό τον έχω ονομάσει «Σκιώδη Βασιλιά» (“Shadow King”).

Ήρθε ο καιρός οι γυναίκες να πάρουν τη θέση που δικαιούνται ως ισότιμα μέλη στην αλλαγή συνειδητότητας που απαιτείται προκειμένου να διαχειριστούμε τις μαζικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει ο πλανήτης μας και η επιβίωση μας ως είδος. Οι γυναίκες αποτελούν το ήμισυ του παγκόσμιου πληθυσμού και χρειάζεται να αναλάβουν την εξουσία και την ευθύνη που τους αναλογεί γι' αυτήν την επιβίωση. Ωστόσο, για να γίνει αυτό με επιτυχία, βοηθάει σε απίστευτο βαθμό, οι γυναίκες να είναι ενήμερες για την ύπαρξη του Εσωτερικού Πατριάρχη, στον οποίο φυσικά κάτι τέτοιο δεν αρέσει καθόλου.

Πώς Μοιάζει ο Εσωτερικός Πατριάρχης;

Ο πίνακας της Judith Brown δίνει μια εικόνα της διπλής φύσης που έχει η σχέση ανάμεσα στον Σκιώδη Βασιλιά – Εσωτερικό Πατριάρχη- και τη γυναίκα. Δείχνει τον Σκιώδη Βασιλιά να αγκαλιάζει μια γυναίκα η οποία κρατά την φωτεινή της ολότητα: τις παραδοσιακά αρσενικές τις ενέργειες (yang) και τις παραδοσιακά θηλυκές τις ενέργειες (yin). Από τη μία μεριά προστατεύει και από την άλλη περιορίζει. Για όσο καιρό παραμένει μέσα στα όρια του του μανδύα του, η γυναίκα νιώθει κράτημα, ασφάλεια και προστασία. Ωστόσο, ο ίδιος αυτός μανδύας την κρατάει πίσω, περιορίζει την αυτενέργειά της και την εμποδίζει να κινηθεί έξω από το βασίλειό του, την αγκαλιά και τους νόμους του. Πολλοί από τους νόμους αυτούς προστατεύουν πράγματι τις γυναίκες, όμως, ορισμένοι περιορίζουν σοβαρά τα δικαιώματά τους.

Τί Λέει ο Εσωτερικός Πατριάρχης;

Η βασική θεώρηση του Εσωτερικού Πατριάρχη είναι η εξής: «Οι γυναίκες πρέπει να είναι γυναίκες και οι άνδρες άνδρες». Οι ρόλοι του καθενός είναι σαφώς καθορισμένοι και συμπληρωματικοί. Αλλά, δεν υπάρχει ισότητα-παρόλο που ο ρόλος της γυναίκας αναγνωρίζεται ως πραγματικά απαραίτητος, ο άνδρας παραμένει πιο ισχυρός. Σε αυτό το σύστημα ο ρόλος του άνδρα θεωρείται πιο σημαντικός και γι' αυτό δικαιούται περισσότερη εξουσία και ισχύ. Καθώς ο Εσωτερικός Πατριάρχης εξηγεί πώς βλέπει τα πράγματα, η ζωή γίνεται προβλέψιμη, διαχειρίσιμη και οι προσδοκίες γνώριμες. Αυτό μπορεί να είναι πολύ ανακουφιστικό σ' εποχές χάους και αλλαγών.

Υποστηρίζει την παραδοσιακή πατριαρχική εικόνα ότι η θέση της γυναίκας είναι στο σπίτι, να είναι υπεύθυνη για τη συνολική ευημερία της οικογένειας, να φροντίζει το νοικοκυριό, τα χρήματα που της δίνονται από τον σύζυγό της, να κρατάει σωστούς λογαριασμούς, και να διασφαλίζει ότι ο σύζυγος και οι γιοί της είναι ικανοποιημένοι, επιτυχημένοι και καλοθρεμμένοι. Είναι υπεύθυνη να υποστηρίζει το σύζυγό της με κάθε δυνατό τρόπο και να εξασφαλίζει ότι η σχέση τους δεν έχει «προβλήματα». Ο Εσωτερικός Πατριάρχης θεωρεί τις γυναίκες συναισθηματικά όντα, λιγότερο ορθολογικές από τους άνδρες, που χρειάζονται τους άλλους –ειδικά τους άνδρες- για να τις καθοδηγήσουν και να τους δώσουν την υποστήριξη που χρειάζονται για να τα βγάλουν πέρα στον κόσμο.

Ο Εσωτερικός Πατριάρχης τονίζει τον παραδοσιακό πατριαρχικό ρόλο του άνδρα ως του προσώπου που φέρει την τελική ευθύνη για την επιβίωση ολόκληρης της οικογένειας μέσα σε έναν κόσμο που είναι δύσκολος. Είναι αυτός που πρέπει να εφοδιάσει με τα απαραίτητα όλη την οικογένεια, αυτός που πρέπει να τους κρατάει σωματικά ασφαλείς, ν' αντιμετωπίζει όλες τις

προκλήσεις και να παίρνει αυτός όλες τις σημαντικές αποφάσεις. Είναι ικανός να υπερβαίνει συναισθήματά, και ν' αντιμετωπίζει τις προκλήσεις με αντικειμενικότητα και αποτελεσματικότητα. Γι' αυτό έχει το φυσικό προνόμιο να είναι ο αρχηγός, και να διεκδικεί την εξουσία που συνεπάγεται αυτή η ευθύνη.

Η σαφής διάκριση ανάμεσα στις προσδοκίες που έχει ο Εσωτερικός Πατριάρχης από τους άνδρες και αντίστοιχα από τις γυναίκες μάς δείχνει κάτι ενδιαφέρον. Άνδρες και γυναίκες χρειάζονται ο ένας τον άλλον- συμπληρώνουν ο ένας τον άλλον. Χρειάζονται τη σχέση. Καθώς ακολουθούν τις επιταγές του Εσωτερικού Πατριάρχη, αποκτούν απογόνους και συνεχίζουν αυτή την κληρονομιά. Ωστόσο, ούτε ο άνδρας ούτε η γυναίκα αναμένεται να αναπτυχθούν ως πλήρη ανθρώπινα όντα. Η γυναίκα έπρεπε να παραιτηθεί από τη δύναμή της και ο άνδρας από τα συναισθήματά του. Στο πλαίσιο αυτής της παράδοσης, καθένας έπρεπε να παραιτηθεί από το αναφαίρετο δικαίωμά του να είναι άνθρωπος.

Ας φανταστούμε πόσο πιο πλούσιος θα ήταν ο κόσμος αν καθένας από μας , ανεξαρτήτως φύλου, μπορούσε να φέρει την ολότητα της μοναδικής του ύπαρξης σε πλήρως συντροφικές σχέσεις με άλλα πρόσωπα. Φυσικά δεν είμαστε όλοι ίδιοι- καθένας μας έχει τα δυνατά του σημεία και τις αδυναμίες του, τις περιοχές που είναι ικανός/ή και εκείνες που έχει περιορισμένες δυνατότητες. Όμως, καθένας μας είναι μοναδικός και φέρει το δικό του ξεχωριστό ταλέντο. Τί θα ήταν δυνατό να συμβεί αν μπορούσαμε αυτό ταλέντο να το τιμήσουμε , αντί να κρίνουμε τον εαυτό μας και τους άλλους με βάση τις προσδοκίες και τους κανόνες που δημιουργήθηκαν χιλιετίες πριν για μια εντελώς διαφορετική ζωή σ' ένα διαφορετικό κόσμο;

Πώς το Voice Dialogue Μπορεί να μας Βοηθήσει να Αναγνωρίσουμε τον Εσωτερικό Πατριάρχη;

Από τη στιγμή που ο Εσωτερικός Πατριάρχης έχει άλλες προσδοκίες από τους άνδρες και άλλες από τις γυναίκες, αυτό είναι κάτι που θα πρέπει να ερευνήσουμε. Η βασική ερώτηση που πρέπει να κάνουμε είναι η εξής:

«Εάν η ήταν άνδρας, πώς θα ένιωθες για την συμπεριφορά της σ' αυτήν την κατάσταση;» , ή

«Εάν ο ήταν γυναίκα, πως θα ένιωθες για τη συμπεριφορά του σ' αυτήν την κατάσταση;»

Για παράδειγμα, η Μαίρη ήταν μια ικανή λογίστρια που είχε δουλέψει κατά διαστήματα για έναν μικρό αριθμό γυναικών, ελευθέρων επαγγελματιών, στην περιοχή που ζούσε, για να βγάζει κάποια επιπλέον χρήματα, π.χ. για τις οικογενειακές διακοπές. Η κύρια δουλειά της ήταν να φροντίζει το σπίτι. Όταν ο άνδρας της σκοτώθηκε σε αυτοκινητιστικό δυστύχημα, εκείνη ανέλαβε τις παραδοσιακές του ευθύνες ως η κεφαλή της οικογένειας. Είχε

εργαστεί με μερική απασχόληση ως λογίστρια στο παρελθόν, αλλά τώρα σπούδασε Λογιστική σε ένα τοπικό κολέγιο, απέκτησε άδεια ως πιστοποιημένη λογίστρια και τελικά ξεκίνησε τη δική της λογιστική εταιρία. Δούλεψε σκληρά και κατάφερε με μεγάλη προσπάθεια να τα βγάλει πέρα με τις οικονομικές ανάγκες τις οικογένειας ενώ παράλληλα παρείχε στους δύο γιούς της ένα ζεστό σπιτικό.

Ο Εσωτερικός Πατριάρχης σήκωνε τους ώμους και έλεγε υποτιμητικά: «Ήταν υποχρεωμένη να το κάνει και το έκανε». Όταν τον ρώτησα: «Τί θα γινόταν αν η Μαίρη ήταν ένας άνδρας που ξεκίνησε τη δική του ανεξάρτητη λογιστική εταιρία;» Ο Εσωτερικός Πατριάρχης σχολίασε (με μεγάλο ενθουσιασμό): «Θα ήμουν πολύ εντυπωσιασμένος. Το να ξεκινήσεις τη δική σου επιχείρηση απαιτεί πολύ θάρρος, ικανότητα και επιμονή, μάλιστα θα ήταν το πρώτο άτομο στην οικογένειά της που έκανε ποτέ κάτι τέτοιο».

Ρώτησα τον Εσωτερικό Πατριάρχη πώς θα ένιωθε αν η Μαίρη είχε πάει εξ αρχής στο σχολείο, είχε αποκτήσει άδεια Λογίστριας, και είχε ξεκινήσει τη δική της λογιστική εταιρία ενώ ο σύζυγός της ήταν ακόμα εν ζωή και δεν ήταν υποχρεωμένη να το κάνει». Η απάντησή του ήταν: «Θα έλεγα ότι διψάει για δύναμη κι ότι δεν θα έπρεπε να κάνει κάτι τέτοιο. Μια αληθινή γυναίκα δεν θα έπρεπε να επιθυμεί ν' αποκτήσει δύναμη ή να βγει έξω στον κόσμο. Δεν είναι σωστό! Θα έπρεπε να είναι στο σπίτι, ώστε να φροντίζει σωστά το νοικοκυριό της. Η πρωταρχική της δουλειά είναι να φροντίζει ότι ο σύζυγός της είναι ευτυχισμένος».

Είναι καιρός ο Εσωτερικός Πατριάρχης να συμβαδίσει με την πραγματικότητα της παρούσας κατάστασης στον κόσμο. Μπορούμε να τον βοηθήσουμε να το κάνει. Είναι έτοιμος- αλλά η αλλαγή δεν είναι εύκολη γι' αυτόν. Κουβαλάει μια παράδοση πολλών γενεών. Μπορούμε να του δείξουμε πως τα πράγματα έχουν αλλάξει και ότι είμαστε πλέον ικανές να βοηθήσουμε στην προσπάθεια να αντιμετωπίσουμε αυτόν τον νέο κόσμο.

Γυναίκες πάρτε τη ζωές σας πίσω! Μην επιτρέπετε στους Εσωτερικούς Πατριάρχες να συνεργούν με μισογυνιστικά, αυταρχικά και φασιστικά άτομα που θα σας στερήσουν τη σκληρά κερδισμένη πρόοδο σας προς την ισότητα. Ο Εσωτερικός Πατριάρχης μπορεί να συνεισφέρει, ωστόσο χρειάζεται να είμαστε ικανές να ενεργούμε ως ανθρώπινα όντα με όλο μας το είναι, καθώς χειριζόμαστε τα νέα δεδομένα με τα οποία ερχόμαστε όλοι μας αντιμέτωποι.

Πολλά χρόνια πριν είδα το παρακάτω όνειρο.

ΤΟ ΟΝΕΙΡΟ ΜΕ ΤΟΥΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΣ

Στο όνειρό μου, βρίσκομαι να στέκω ευλαβικά απέναντι σε πατριάρχες της βιβλικής εποχής οι οποίοι στέκονται σε ημικύκλιο. Είναι φανερό πως είναι άνδρες μεγάλης αξίας και ευθύνης- μιας ευθύνης που τους βαραίνει πολύ.

Φορούν μακριούς λευκούς χιτώνες και δερμάτινα σανδάλια, και έχουν γκριζα γένια.

Οι πατριάρχες με κοιτούν με θλίψη στα πρόσωπά τους. Έχω μια σιωπηλή ερώτηση στην καρδιά μου: «Είμαι έτοιμη να γράψω το βιβλίο μου για τον Εσωτερικό Πατριάρχη;»

Ο πατριάρχης στο κέντρο του ημικύκλιου (φαίνεται να είναι εννέα) μιλάει εκ μέρους όλων. Με κοιτάει με θλίψη και, με δάκρυα στα μάτια, μου λέει: «Δεν ήταν η πρόθεσή μας να γίνουν τα πράγματα όπως έγιναν». Με πληροφορεί πως είναι ο καιρός να αρχίσω την συγγραφή, ότι η βαθιά μου αμφιθυμία απέναντι στην εξωτερική πατριαρχία έχει επιλυθεί. Γνωρίζουν ότι θα είμαι δίκαιη μαζί τους-ότι κατανοώ πως είχαν καλές προθέσεις και πως τους τιμώ για ό,τι έφεραν στον κόσμο- και ότι θέλουν να γράψω αυτό το βιβλίο για να διορθωθούν ορισμένα από τα προβλήματα που προέκυψαν στις χιλιετίες που πέρασαν.

Νιώθω βαθιά συγκίνηση. Αναλαμβάνω το έργο και νιώθω την πλήρη υποστήριξή τους. Καθώς νιώθω τη δέσμευσή τους σε αυτό το εγχείρημα, γνωρίζω πως ήρθε η ώρα να γράψω το βιβλίο μου για τον Εσωτερικό Πατριάρχη.

Το επόμενο πρωί αρχίζω να γράφω τον «Σκιώδη Βασιλιά»